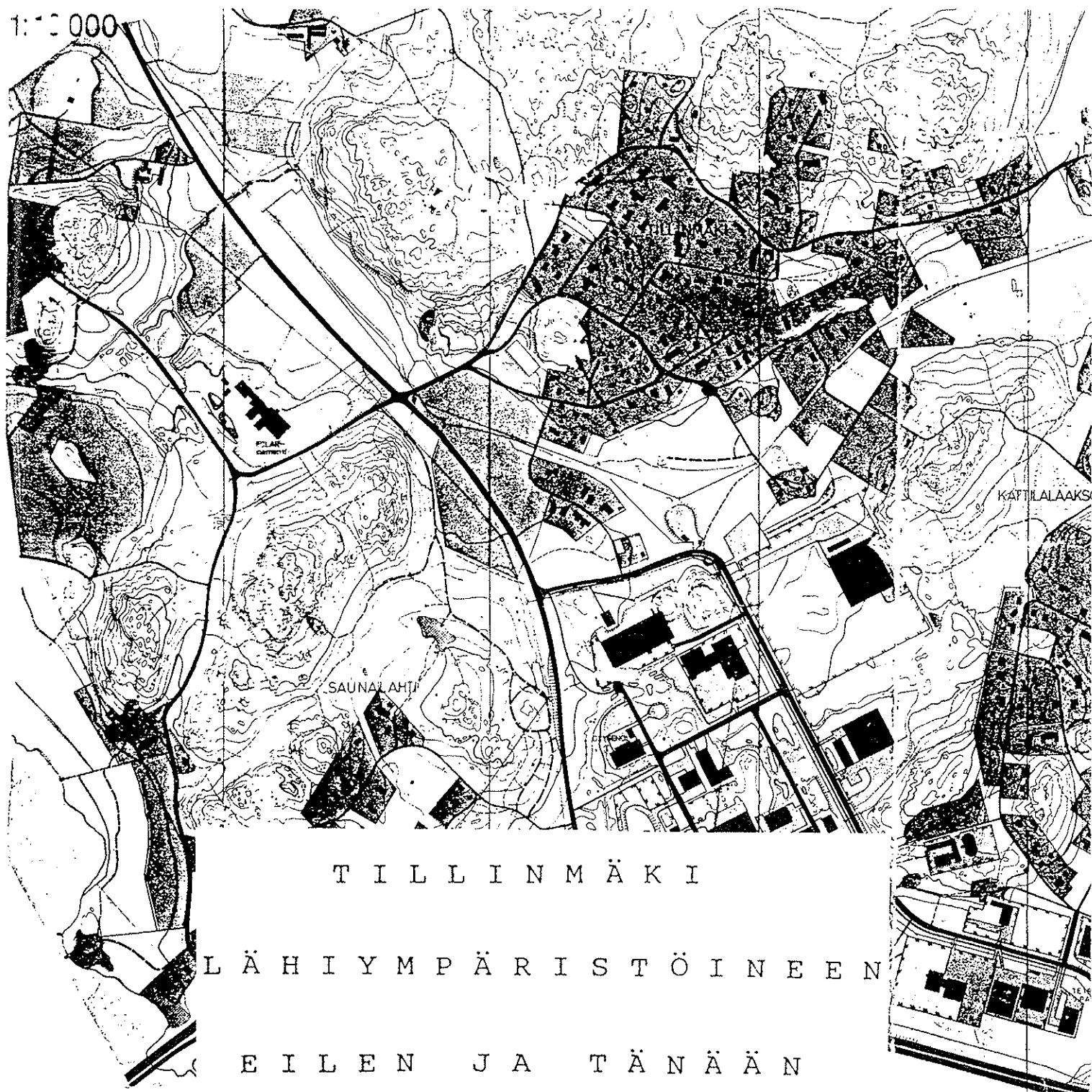

TILLINMÄKI LÄHIYMPÄRISTÖINEEN EILEN JA TÄNÄÄN

ESPOONLAHDEN PIENKIINTEISTÖYHDISTYS r.y.
1966-1986

1:20 000

Espoonlahden pienkiinteistöyhdistys r.y. perustettiin 4.5.1966. Menneen 20-vuotisen toiminnan johdosta yhdistys julkaisee historiikin Tillinmäen alueesta.

Kunniajäsenemme B r u n o H a g a on kerännyt aineiston ja kirjoittanut historiikin tekstin. Espoon kaupungin kotiseutu- ja museolautakunta on tukenut julkaisun tekemistä taloudellisesti.

Pienkiinteistöyhdistys kiittää kaikkia tämän Tillinmäki-historiikin aikaansaamiseen vaikuttaneita henkilöitä.

1843.

Kartat: Fred. Joh. Fonseen 1750 ja
Espoon pitäjä 1843

JOHDANTO

1. ESPOONLAHDEN LÄHIYMPÄRISTÖ 1500-1800- LUVUILLA
2. 1800-LUVUN TEOLLISTAMISVAIHEET
 - 2.1 Stensvikin tiilitehdashistoria
 - 2.2 Kallvikin, Åminnen ja Hakalan tiilitehdashistoria
 - 2.3 Bastvikin höyrysahan historia
3. LIIKENNEOLOSUHTEIDEN KEHITTYMINEN
4. TILLINMÄKI 1940-LUVUN ALUSSA
 - 4.1 Bastvikin tila ja Tillinmaa
 - 4.2 Lisäalue
 - 4.3 Ensimmäiset torpat ja huvilat
5. TILLINMÄEN KEHITTYMINEN OMAKOTIALUEEKSI
 - 5.1 Alueen luonnonolosuhteet
 - 5.2 Kaupan perustaminen
 - 5.3 Nykyinen teollisuus lähialueilla
6. TIEKUNTIEN TOIMINNAN ALOITTAMINEN
 - 6.1 Vuoriharjun tiekunta - Bergås väglag
 - 6.2 Tillinmäen tiekunta
7. URHEILUSEURATOIMINTA TILLINMÄESSÄ
8. PIENKIINTEISTÖYHDISTYKSEN PERUSTAMINEN JA SEN TOIMINTA 1966-1986
9. JOHTOKUNTIEN KOKOONPANOT JA YHDISTYKSEN JÄSENMÄÄRÄN KEHITYS 1966-1986

Johdanto

Espoonlahden pienkiinteistöyhdistys r.y. perustettiin 4.5.1966 aktiivisten omakotiasukkaiden toimesta. Yhdistys on toiminut alusta lähtien koko Tillinmäen alueen asukkaiden yhdyssiteenä. Toiminta-alue käsittää Muulon kylässä sijaitsevat Kattilalaakson ja Ydin-Tillinmäen osa-alueet ja Kurttilan kylässä sijaitsevan Vuoriharjun pitkänomaisen osa-alueen.

Toiminnan tarkoituksena on jäsenten etujen ajaminen, asumisviihtyisyyden edistäminen ja asukkaiden aktiivisuuden ja omatoimisuuden lisääminen. Yhdistyksemme alkutaival voidaan luonnehtia "aktiivisen kehittämisen kaudeksi". Työn tuloksena alueelle saatiin sähkö, vesi ja viemäri.

Jatkossa seurasi vilkkaan rakentamisen ja koko yhteiskuntarakenteen muutoksen kausi. Ihmiset muuttivat maalta kaupunkeihin ja koko teollisuusyhteiskunnan toiminta tehostui. Myös Tillinmäkeen tuli uusia asukkaita. Alueen kehitykseen vaikuttivat osaltaan asukkaat omatoimisuudellaan että pienkiinteistöyhdistyksen ja omien tiekuntiansa kautta.

Vuonna 1981 nousi yllättäen uusi haaste eteen yhdistyksen toiminnassa. Kaupunki oli käynnistänyt alueen asemakaavoituksen ja esitti tehokkuusajattelussaan asukasmäärien 4-5 -kertaista lisääystä ja teiden leventämistä ja esim. Vuoriharjuntien paikoin jopa 3-kertaista leventämistä.

Asukkaat eivät tästä pitäneet vaan asettivat työryhmän yhdistyksen johtokunnan avuksi valmistelemaan asukaskaavaa ja tekemään kaikkien asukkaiden puolesta kaavavalituksen. Lisäksi lähes jokainen tontinomistaja teki oman valituksensa kaupungin ylimitoitetusta kaavoitushankkeesta. Aktiivisella toiminnalla yhdistyksen puheenjohtajan, Ensi Parkon, johdolla pystyttiin näin estämään alueen luonteen hävittäminen ja tuomaan esille asukkaiden toivomuksia asemakaavoituksen suhteen. Nähtäväksi jää, kuuluuko asukkaiden ääni ja ottaako kaupunki huomioon tontinomistajien esittämiä näkökohtia kaavan tarkistusvaiheessa.

Yhdistyksen 20-vuotisen toiminnan aikana on paljon muutakin tapahtunut. Talkoita, kotiseuturetkiä ja -juhlia on järjestetty, esityksiä ja lausuntoja on kaupungille annettu ja voimalinjan rakentamista alueen läpi on pyritty estämään. Menneistä vuosista on nyt otettava oppia ja yhä utterammin pyrittävä turvaamaan asukkaiden omakotiasumista ja asumisviihtyisyyttä Tillinmäen alueella.

Yhdistyksen juhluvuoden kunniaksi esitän sydämelliset kiitokset Espoonlahden pienkiinteistöyhdistys r.y:ssä toimineille ja toimintaan edelleen osallistuville jäsenille onnistuneesta työstä Tillinmäen hyväksi. Samalla välitän yhdistyksemme tervehdyksen kaikille alueemme kehittämiseen osallistuville henkilöille ja yhteisöille. Erityisesti haluan kiittää Tillinmäen Iskua ja alueemme tiekuntia hyvästä yhteistyöstä menneinä vuosina. Yhteistyöllä mennään edelleen parempiin päiviin ja Tillinmäen asumisympäristömme jatkuvaan kehittämiseen.

Toukokuu 1986

Johtokunta /

Bjarne Häggman
puheenjohtaja

Jorma Tuurala, vpj.

Holger Nieminen

Simo Nuotio, siht.

Kauko Puranen

Heikki Hamarila

Riitta Sarpanen

Kaija Hietanen

Osmo Nurmela, vj.

Lauri Lehtonen

Nils Nyholm, vj.

1. Espoonlahden lähiympäristö 1500-1800 -luvuilla

Vuonna 1540 merkittiin Stensvikin kylän maarekisteriin viisi maatilaa, jotka vuonna 1571 jaettiin uudestaan kolmeksi maatilaksi, joille annettiin nimet Tyskas, Antas ja Heus.

Tyskaksen tila oli näistä elinkelpoisin. Siellä pidettiin kahta hevosta, viittä lehmää, yhtä vasikkaa ja viittä lammasta. Tämä määrä oli suurempi kuin siihen aikaan Espoossa yleensä.

Stensvikin kylä sai nimensä Sten-nimisestä kalastajasta, joka tarinoiden mukaan on asunut nykyisen Kahvi-Kaisan lähellä.

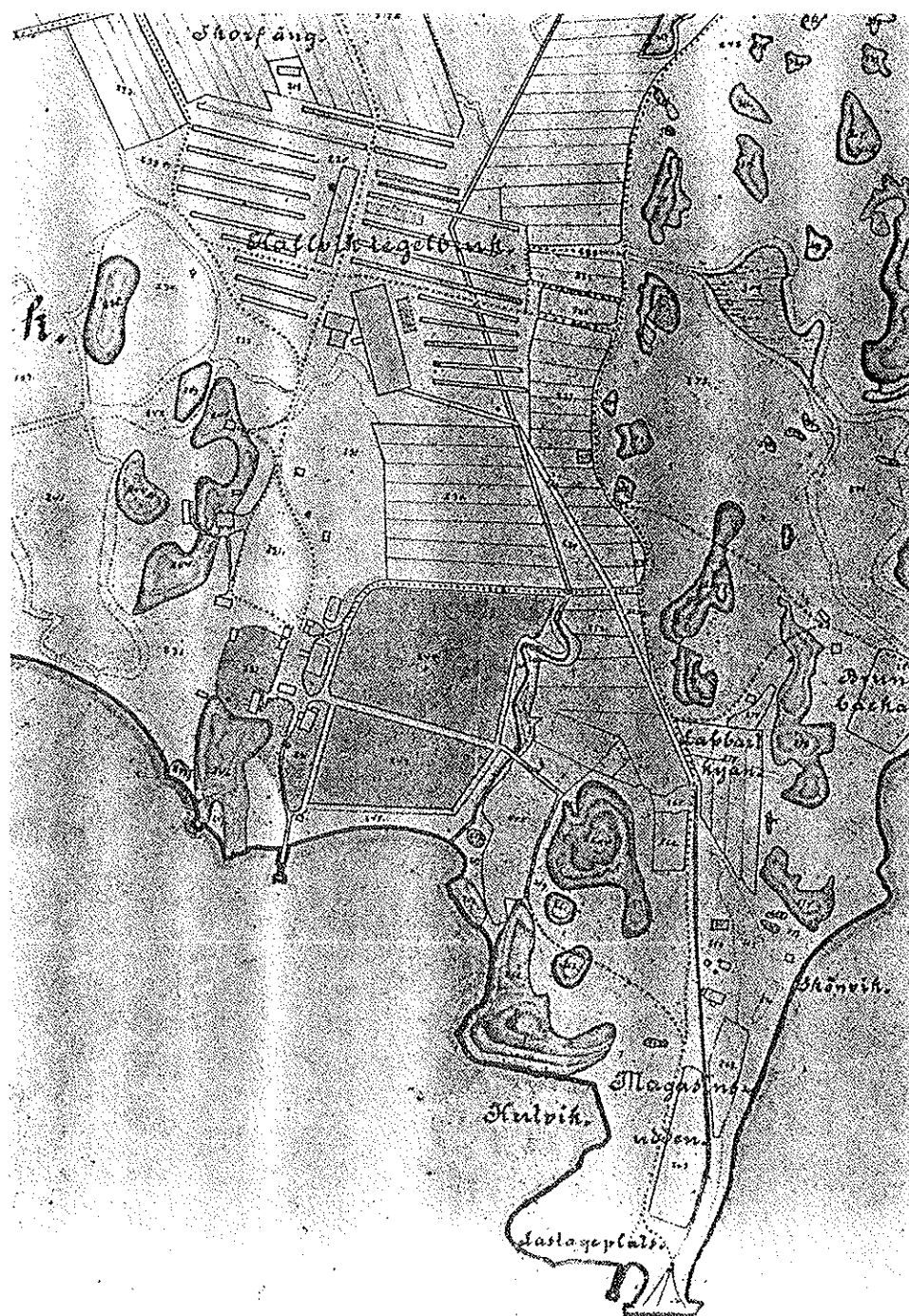
Kallvikin niemessä oli Espoon kartanon lastauspaikka. Jupin tilalla oli kaksi sotilastorppaa.

Kuljetukset tapahtuivat siihen aikaan kesäisin veneillä ja talvisin hevosilla ja kelkoilla. Kelirikon aikana kuljettiin Bembölen kautta Kuninkaantietä pitkin Helsinkiin.

Vuonna 1843 julkaistiin Espoon pitäjän kartta, johon on merkitty 65 kylää sekä tärkeimmät maantiet.

Entinen Kallvikin lastauspaikka tänään

Vanha kartta tiilien lastauspaikasta
Kallvikin niemessä (= 'Magasinudden')

2. 1800-luvun teollistamisvaiheet

2.1 Stensvikin tiilitehdashistoria

Tiilenvalmistus on Espoon historiassa ainoa teollisuudenhaara, jolla on ollut suurempaa merkitystä ennen 1910-lukua.

Tiiliruukeilla oli Espoossa kaksi kukoistuskautta, Suomenlinnan rakennustyöt 1700-luvun jälkipuoliskolla ja Helsingin voimakas kasvu 1850-1910.

Espoon ensimmäisen tiiliruukin perusti sotamarsalkka Gustaf Horn. Tehdas toimitti tiiliä Suomenlinnaan 1700-luvun jälkipuoliskolla.

Vuotta 1865 myöhemmästä toiminnasta ei ole mainintoja. Tehtaan kerrotaan sijainneen kartanon eteläpuolella, Brinkinmäellä.

Stensvikin tiilitehtaan perusti Tyskaksen tilan maille kauppias Teodor Tschetscuhin vuonna 1861. Silloinen kokonaispinta-ala oli 376 ha, josta 100 ha peltoa.

Tiilenvalmistuksen lisäksi harrastettiin maa- ja karjataloutta. Vuosisadan loppupuolella Stensvikin tiilitehtaan yhdyskunta eli melkein omavaraisesti. Tehdasalueelle oli rakennettu oma mylly, meijeri, leipomo, saha, paja, kauppa, koulu sekä perustettu oma torvisoittokunta. Hevosia oli 13 ja lehmiä 18. Keskimääräinen maidontuotanto oli 1936-37 3558 kg. Työväkeä oli vuonna 1900 84 miestä ja 14 naista.

Tiilien tuotanto oli kesäisin noin 2 miljoonaa tiiliä. Talvisin tehdas ei ollut toiminnassa, silloin ajettiin hiekkaa Thorsvikistä Kirkkonummen puolelta seuraavan kesän tiilien tuotantoa varten.

Tiilet kuljetettiin jaaloilla ja proomuilla Helsinkiin satamaan, joista tiileistä on mm. rakennettu Uspenskin katedraali ja Mechelininkadulla olevat tiilirakennukset.

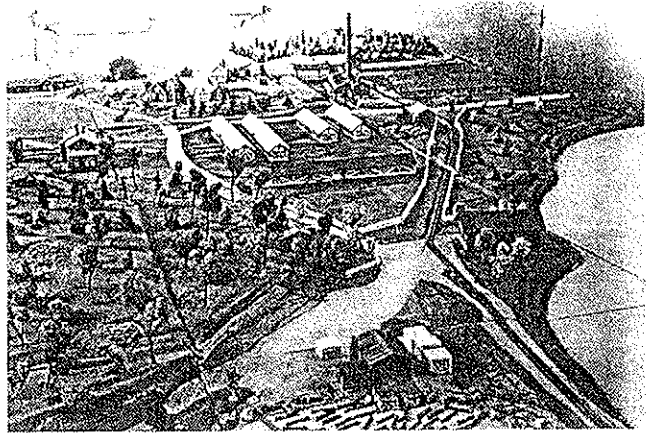
Vuonna 1887 tila ja teollisuuslaitokset siirtyivät Konstantin Saurénin johtaman AB Stensvikin nimiin.

Stensvik tegelbruk AB lopetti toimintansa 1939.

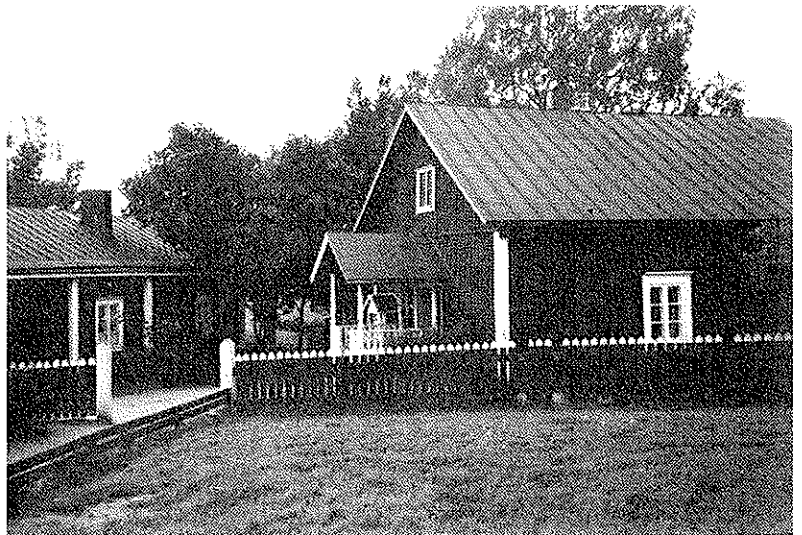
Vuonna 1961 Stensvik AB myytiin Asuntosäätiölle. Stensvikin tiiliruukin historia oli näin lopullisesti päättynyt.

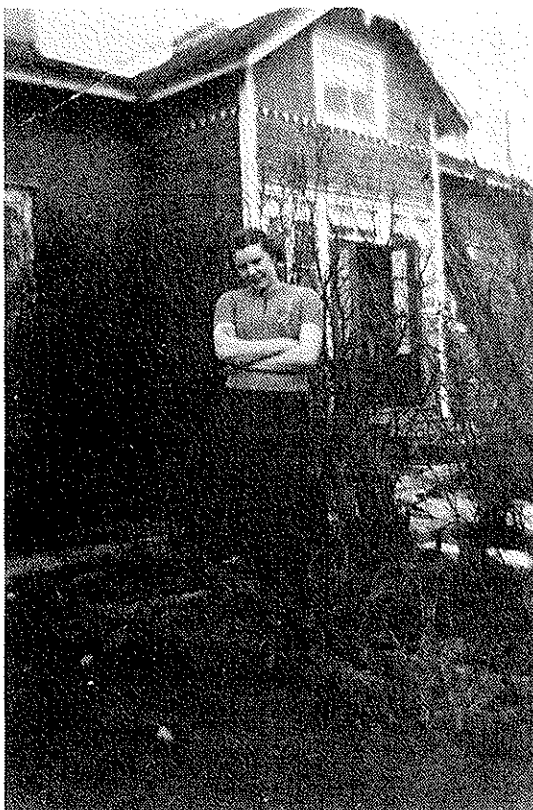
Tiilien lastaus

Bruno Hagan tekemä pienoismalli Stensvikin
tiilitehtaasta ja kartanosta

Oikealla tiilenpolttajan asunto ja toimisto
vasemmalla Stensvikin alakansakoulu

Stensvikin maalaiskauppa

Vasemmalla Kappeli (katos), oikealla
tiilenpolttajan asunnon päätyä

2.2 Kallvikin, Äminnen ja Hakalan tiilitehdashistoria

Kallvikin suuren tiilitehtaan perustajana oli puolalaissyntyinen kauppaneuvos Paul Chemelewsky (1848-1915). Häntä pidetään Suomen tiiliteollisuuden historian ensimmäisenä suuryrittäjänä. Kallvikin lisäksi hänellä oli Leppäkosken, Ryttylän ja Jokelan suuret tiilitehtaat. Chemelewsky itse asui Kallvikissa ja tehdas oli Espoon suurin tiilitehdas.

Tehtaalta Magasiiniuudenin lastauslaituriin oli kaksi kiskoparia.

Kallvikin tehdas lopetti toimintansa vuonna 1917.

Kaukalahden puolella oli lisäksi Äminnen tiilitehdas. Sen perusti vuonna 1886 Äminnen, Hindsin ja Nissen omistaja, helsinkiläinen rakennusmestari Karl Wilkman.

Vuonna 1907 Äminnen tiilitehtaasta muodostettiin osakeyhtiö, Äminne AB. Yhtiön toimitusjohtajana oli Ivar Linfors. Samaan aikaan rakennettiin Kaukalahden asemalle toinen tiilitehdas Äminne Nya Tegelbruk.

Vuonna 1916 AB Stensvik osti kilpailijansa, jolloin vanha tehdas lopetti toimintansa. Uuden tehtaan tuotanto loppui vuonna 1918. Vanhan tehtaan paikalla on näkyvissä savenottokuoppa, tiilinen työväen kasarmi ja pitkä lastauslaituri. Osia uudesta tiilitehtaasta sisältyy Kaukalahden lasitehtaan entiseen tehdasrakennukseen.

Kaukalahden aseman lähelle rakennettiin vuonna 1904 toinen suuri tiilitehdas. Sen perusti tilanomistaja Wilhelm Hakala, joka omisti läheisen Kurtbyn Smedsin tilan.

Hakalan tiilitehdas toimi 1940-luvulle saakka.

Kaikki tehtaan rakennukset on purettu.

Näin oli päättynyt Espoon tiilitehtaiden, saven ja tiilen teollisuuskausi.

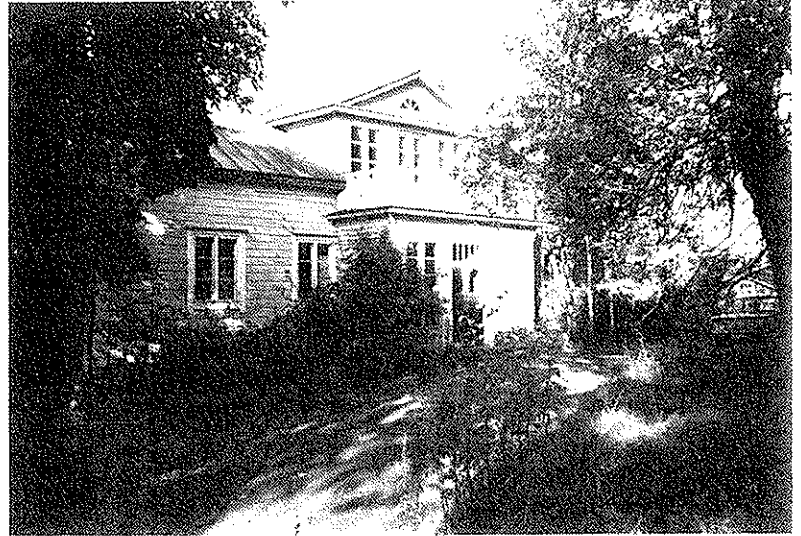
Tiilitehtaan toiminnan loppumiseen vaikutti ennenkaikkea Helsingin alueen rakennuslama.

2.3 Bastvikin höyrysahan historia

Bastvikin höyrysahan perusti vuonna 1876 helsinkiläiskauppias Sjöblom. Sahasta tuli pian Espoon tärkein teollisuuslaitos, joka tuotti 1000 standardia (1 standardi = 4,672 m³) puutavaraa vuodessa. Saha työllisti tällöin 18 henkilöä. Vuonna 1901 toiminta loppui joksikin aikaa.

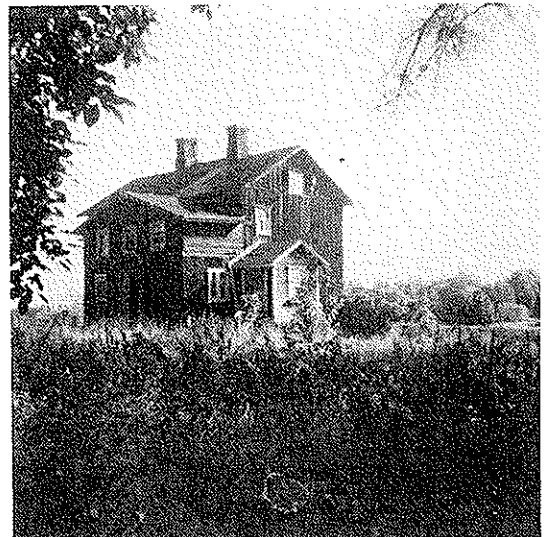
Työläisten asuntoja, 'Isokasarmi'

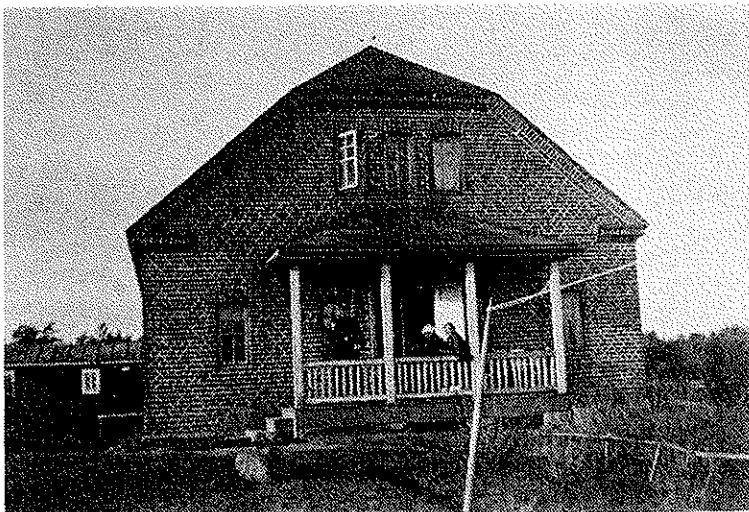
Bastvikin päärakennus

Työläisasunto

Työläisten asuntoja, 'Pikkukasarmi'

Voudin ja karjakon asunnot
takana osa navettarakennuksesta

Hieman myöhemmin silloinen omistaja, maanviljelijä Malm myi sahan insinööri Uno Donnerille (omisti sahan ainakin jo 1904), joka jatkoi sahan toimintaa hieman ennen ensimmäistä maailmansotaa.

Bastvikin laitteisto siirrettiin Skogbyn sahalle Hankoniemelle ja rakennukset purettiin.

Jäljet sahan paikasta on vieläkin selvästi näkyvissä Bastvikin päärakennuksen ja nykyisen Heimolantien välissä olevalla aukealla.

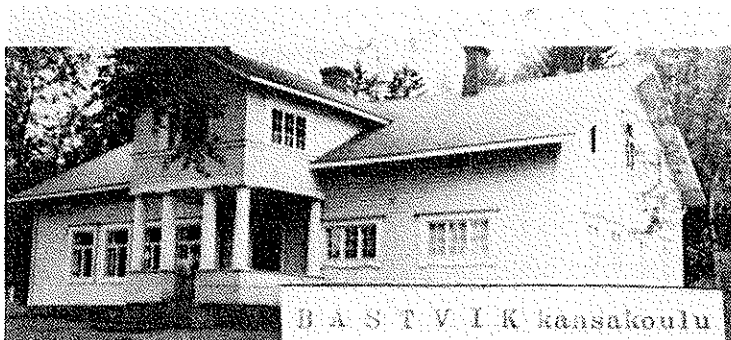
Vuosina 1904-1906 saha-alueella olivat seuraavat rakennukset: höyrysaha, mylly, konehuone ja pannuhuone piippuineen (kaikki kolme toisiinsa kiinni rakennettuina), kuivaamo, höyläämö, paja ja kaksi yksikerroksista työväenasuntoa.

Elämää Bastvikin sahalla viime vuosisadan lopulla kuvaa Katri Bergholm seuraavasti:

"Bastvikissa oli 1883 suuri saha, jonka laituriin isot laivat kaukaisten mertenkin takaa tulivat lastaamaan puutavaraa. Siellä oli suuret sillat, joihin monta laivaa saattoi samalla kertaa olla lastaamassa. Laivat saapuivat tyhjinä Bastvikiin tuotuaan ensin siirtomaiden tavaroita ja muuta välttämätöntä tavaraa Helsinkiin. Tavaroiden purkamisen jälkeen pohjalle jäi hienoa hiekkaa, joka kaadettiin Bastvikin rannalle. Sahan isännöitsijänä oli saksalais-syntyinen Hoffeldt."

Isännöitsijän virka-asunto sijaitsi Jorvaksentien ja Kauklahdentien risteyksen pohjoispuolella. Virka-asunto toimi myöhemmin Bastvikin kansakouluna vuoteen 1965 asti. Tällöin koulutoiminta siirtyi silloin vastavalmistuneeseen Sammalvuon kouluun.

Rakennus purettiin 1960-luvun loppupuolella.

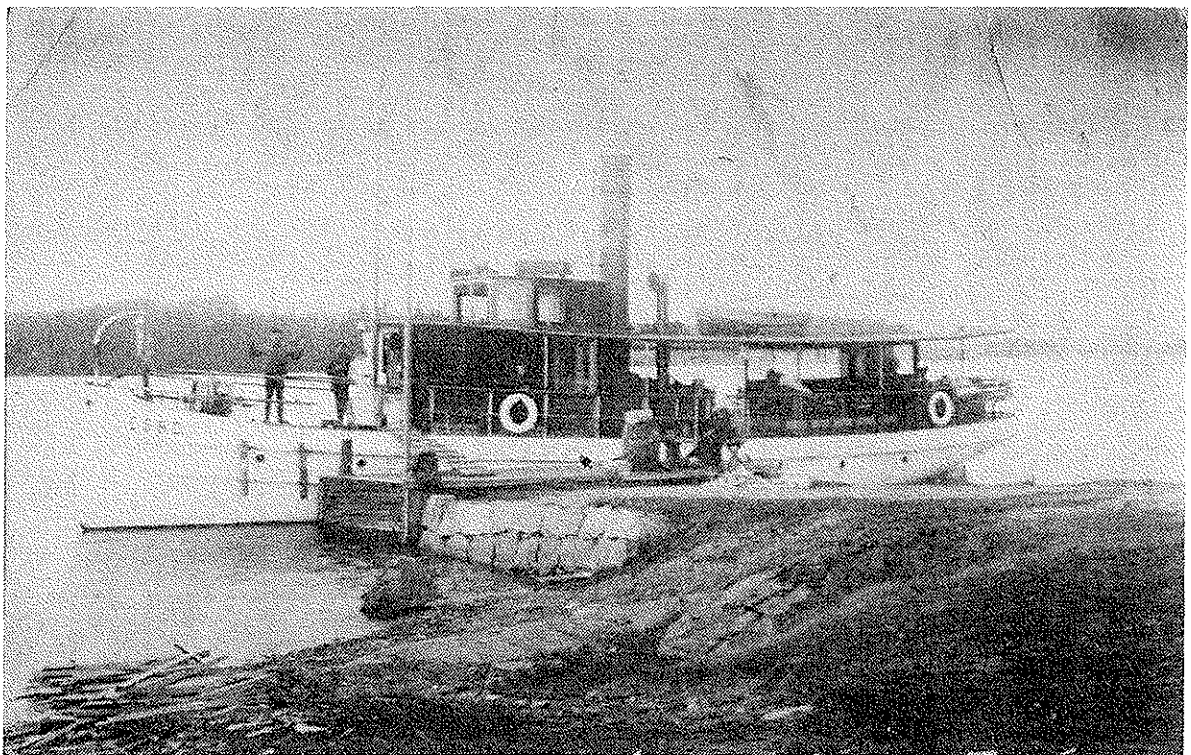

3. Liikenneolosuhteiden kehittyminen

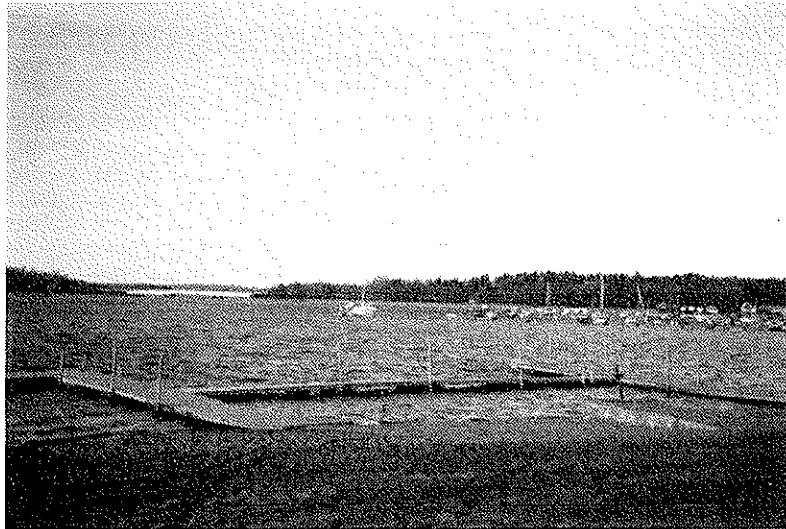
Syyskuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1903 avattiin junaliikenteelle rantarata Helsingin ja Karjaan välillä. Kun ensimmäinen juna oli saapumassa Kauklahden asemalle, oli tilaisuutta juhlistamassa myös Stensvikin tiilitehtaan torvisoittokunta.

Jorvaksen maantie valmistui 1936 Helsingistä Bastvikin lossipaikkaan saakka ja vuonna 1939 valmistui Bastvikin silta. Autoilija Sacklin avasi säännöllisen linja-autoliikenteen välille Helsinki-Luoma-Kirkkonummi.

Liikenneyhteyksien parannuttua alkoivat helsinkiläiset herrasväet etsiä itselleen kesähuvilapaikkoja Espoonlahden rannoilta. Näin syntyi kaksi laajaa huvila-aluetta, Larsvikin ja Kallvikin huvilayhdyskunnat.

Liikennelaiva "Esbo" Stensvikin laiturissa

Näkymä Bastvikin sillalle Kivenlahden
uimarannan suunnalta

"Pikku-Korko", sikalanhoitajan asunto

Näkymä sikalanhoitajan saunarakennukselle

4. Tillinmäki 1940-luvun alussa

4.1 Bastvikin tila ja Tillinmaa

Bastvikin viljelys- ja rantamaisema on viimeisiä rakentamattomana säilyneitä alueita Espoonlahden rannalla. Aluekokonaisuuteen sisältyy Bastvikin tilan rakennusryhmä ja sen takana kohoava Bastuberget ko-meine puustoineen, vanha kylätie puukujineen ja Espoon teollisuushistorian kannalta tärkeä Bastvikin höyrysahan paikka.

Bastvikin seudulla ei Fonseenin kartan mukaan ollut asutusta vielä 1750-luvulla. Ilmeisesti tila syntyi Espoon kartanolta ostetulle maalle joko 1700-luvun loppuvuosikymmeninä tai 1800-luvun alussa.

Tältä ajalta lienee peräisin myös nykyisen päära-kennuksen runko. Bastvikin tilan on tällä vuosisadalla omistaneet ainakin Åbergin suku, insinööri Claes Nordstedt ja pankinjohtaja Antti Hiltunen vuodesta 1928 lähtien ja vuodesta 1981 lähtien Asuntosäätiö.

4.2 Lisäalue

Bastvikin tila, joka kuuluu Muhlbryn kylään (nyk. Muulo), oli vuonna 1928 pinta-alaltaan vain 30 hehtaaria. Pankinjohtaja Antti Hiltunen osti vuonna 1938 samasta kylästä, Jupin tilasta lisämaata 41 hehtaaria, jolle annettiin nimi Tillinmaa, sekä myöhemmin Korkon maata 29 hehtaaria (alueella on lähde ja pumppuhuone). Näin muodostui 100 hehtaarin elin-kelpoinen maatila.

Tillinmäen pohjoispuolella oleva Vuoriharju kuului Kurtby Smedsin tilaan. Alue oli näiden tilojen takamaita ja sitä käytettiin kesäaikana pääasiallisesti laidunmaana.

Varatuomari Mauno Hiltunen kertoi, että nimi Tillinmaa annettiin hänen isänsä sukulaisen mukaan, joka 1630-luvulla oli taistellut sotamarsalkka Jean Tilly'n joukoissa. Sieltä palattuaan häntä alettiin kutsua Tilli-sedäksi. Hänen muistokseen annettiin lisämaan nimeksi Tillinmaa, joka tänä päivänä käsittää omakotialueen nimeltä Tillinmäki.

4.3 Ensimmäiset torpat ja huvilat

Vuonna 1940 Tillinmäessä ei ollut kuin kolme torppaa.

Bergholmin torppa, joka kuului Bastvikin tilaan, käsitti sikalan ja sikalanhoitajan asunnon. Sikalan toiminta päättyi 1957. Rakennukset purettiin 1960-luvulla.

Kesä ja Metsolan torppa etelästä kuvattuna

"Iso-Korko", (Saukkosen huvila)

Vuoriharjulla oli Metsolan torppa, pinta-alaltaan 4 hehtaaria. Torppa oli rakennettu todennäköisesti 1800-luvun loppupuolella. Torpan oli omistanut Myhrberg-niminen henkilö vuoteen 1931 saakka, jonka jälkeen omistajaksi tuli peltiseppä ja näyttelijä Matti Salokannel vuoteen 1962 asti. Rakennukset on purettu ja torpan paikalle on rakennettu 2-perheen omakotitalo.

Kolmas, Rajalan torppa, pinta-alaltaan 1 hehtaari, on myös rakennettu 1800-luvun puolivälissä. Torpan silloinen omistaja oli Isak Hult ja torppa on edelleen saman suvun omistuksessa. Hultin miehet olivat ennen Kivenlahden tiilitehtaan työmiehiä.

"Iso-Korko"-huvilarakennuksen omisti vuosisadan alussa venäläinen sotilashenkilö Saukkonen, joka oli avioitunut helsinkiläisen leipurin Teodorofin tyttären kanssa. Myöhemmin veljekset Helve ostivat paikan ja pitivät kettufarmia vuoteen 1957 saakka. Huvila on edelleen asuttavassa kunnossa.

Matti ja Vilhelmiina Salokannel

Entinen Elannon kauppa

Pyyskäsen entinen kauppa (Ahtiainen)

5. Tillinmäen kehittyminen omakotialueeksi

5.1 Alueen luonnonolosuhteet

Maastollisesti Tillinmäki on ihanteellinen omakotialueeksi. Pohjoispuolella korkea vuorenharju (Vuoriharju) toimii hyvänä suojana pohjoistuulilta. Maasto kallistuu terassimaisena etelään peltoaukeamaan saakka. Maastoa peittää rehevä sekametsä. Alue oli ennen tunnettu hyväksi metsästys-, marjastus- ja sienimaaksi.

Ensimmäiset ympärivuotiset asukkaat, Porkkalan vuokra-alueelta evakoidut siirtolaiset (1946), asettuivat asumaan Vuoriharjuntien varrelle. Samana vuonna lohkottiin rintamamiespalstoja Leppälaaksontien alueella.

Keväällä 1954 Bastvikin tila palstoitti Tillintien ja peltoaukean välimaaston ja seuraavana vuonna puron toisella puolella olevan Katajalaakson alueen (ent. vasikkahaka).

Porkkalan alueen luovutuksen sekä muualta Suomea tänne muuttaneiden johdosta Espoossa oli huutava asuntopula. Perheitä joutui asumaan pienissä saunakamareissa ja kesämökeissä.

Väkiluku Espoon maalaiskunnassa oli vuonna 1950 25 222 asukasta, Espoon kauppalassa vuonna 1963 n. 70 000 asukasta ja Espoon kaupungissa vuonna 1972 n. 100 000 asukasta ja vuoden 1985 loppuun mennessä arvioitu asukasmäärä on 153 000. Luvut osoittavat, että omakotialueita tarvitaan tulevaisuudessakin.

5.2 Kaupan perustaminen

Ensimmäisen sekatavarakaupan rakensi kauppias Partanen vuonna 1950 ja hän piti kauppaa puolitoista vuotta, jonka jälkeen hän myi sen kauppias Ahoselle, joka piti kauppaa puoli vuotta. Kolmas omistaja oli kauppias Helena Pyyskänen ja hänen toimintansa kesti 1952-1962 välisen ajan, jolloin hän vuokrasi kaupan kauppias Uutilalle, joka vuonna 1980 lopetti kaupan toiminnan.

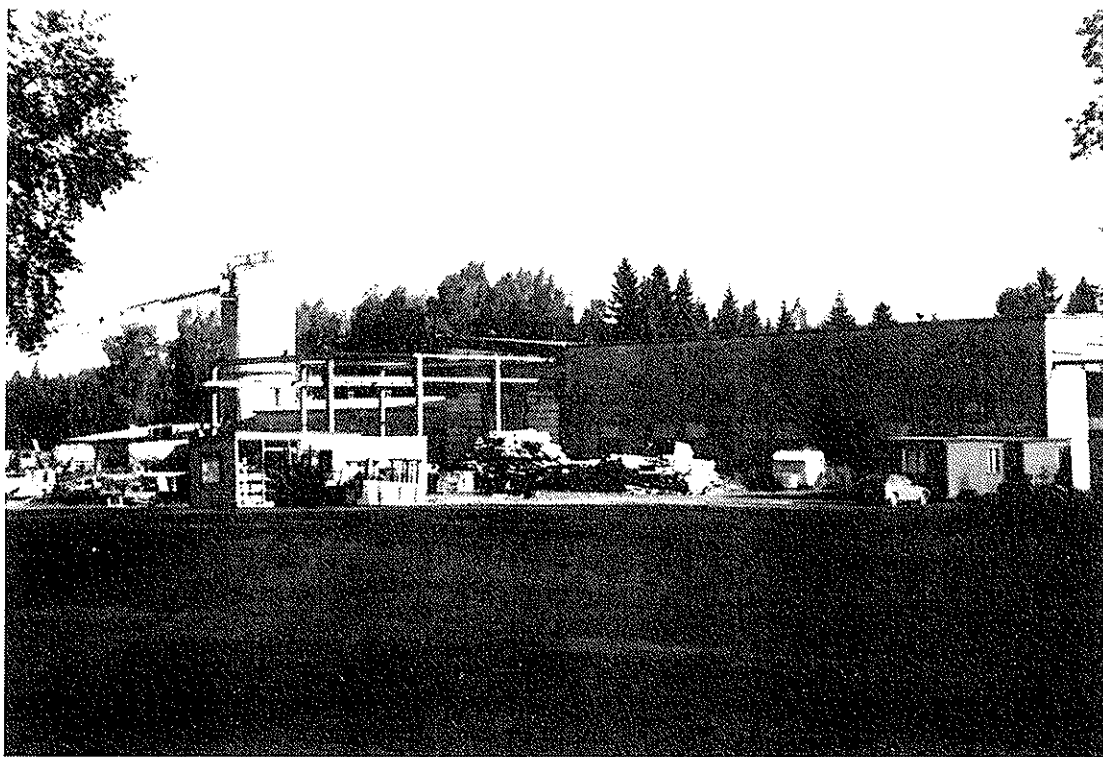
Toisen sekatavarakaupan rakensi Osuusliike Elanto vuonna 1958 Tillintien ja Katajalaaksontien risteykseen. Elanto lopetti toimintansa vuonna 1975 kannattamattomana.

Kivenlahden ostoskeskus oli avannut ovensa laajoine tavaravalikoimineen, jonka seurauksena oli Tillinmäen kauppiaiden toiminnan loppuminen.

5.3 Nykyinen teollisuus lähialueilla

Vuoden 1960 alussa perusti Polar Oy elementtitehtaan Kurttilantien ja vanhan Kauklahdentien risteykseen. Tehdas on valmistanut rakennuselementtejä uusia asutuskeskuksia varten.

Ruukintien varrelle, tien molemmin puolin, on vuosien kuluessa muodostunut siisti pienteollisuusalue, jossa useampi Tillinmäkeläinenkin saa toimeentulonsa.

Elementtitehdas ja betoniasema Kauklahdenväylän länsipuolella

6. Tiehoitokuntien toiminnan aloittaminen

Koska alueella ei ollut ennestään muita teitä kuin puiden ja kumpujen välissä kulkevia karjapolkuja, oli ensimmäiseksi perustettava tiehoitokuntia. Niitä perustettiin kolme: Vuoriharjuntien-, Tillintien- ja Koivutien (nyk. Katajalaaksontie) hoitokunnat.

Tietalkoot olivat alkuvuosina viikonloppupäivinä. Ojitusta, tierumpujen tekoa, hiekan ajoa ja tasoittamista tehtiin talkoovoimin, että saatiin kestävä tiepohja.

Jälkeenpäin suoritettiin Vuoriharjuntiellä tien levennys ja paikoitellen tien oikaisuja.

Etualalla Kauklahdenväylä, oikealla Vuoriharjuntien - Tillintien - Katajalaaksontien risteys

6.1 Vuoriharjun tiekunta - Bergås väglag

Ensimmäinen pöytäkirja tiekunnan toiminnasta löytyy kesältä 1951 (19.8.1951). Siinä todetaan lyhyesti tiekunnan hoitokunnan kokoonpano (puh.joht. Karl-Erik Gerkman, siht. Erik Rönnerberg ja jäsenet G. Wilenius ja Gösta Helin) sekä kokouksessa tehdyt päätökset. Tiemaksuksi vahvistettiin 1.000 senaikaista markkaa vuodessa. Jos joku ei ottanut osaa talkootöihin hänen tulisi lisäksi maksaa 500 markkaa talkoopäivältä.

Vuosikokouksessa seuraavana vuonna hoitokunta laajennettiin 5-jäseniseksi. Puheenjohtajaksi valittiin Karl Antinkoski. Tiekuntaan kuului tällöin n. 60 palstanomistajaa. Kesän 1952 viiteen talkoopäivään osallistui keskimäärin 20 henkilöä joka kerta. Tiekunnalle ostettiin samana kesänä leka, kivimeisseli, kirves ja rautakanki. Vuoden lopussa Espoon kunnan kylälautakunta hyväksyi tiekunnan nimeksi Vuoriharju-Bergås.

1950-luvun puolella välissä oli tien varrella noin 15 asuntoa ympärivuotisessa käytössä.

Sähkön ja palokaivon saaminen alueelle oli 1950-luvun tärkeimpiä asioita. Sähkö saatiin kovien ponnistelujen ansiosta 1950-luvulla mutta palokaivo vasta 1960-luvulla.

Tien kunnossapito - hiekoitus, auraus ja ojien kaivu - veivät suurimman osan hoitokunnan ajasta 1960-luvulla. Myös tiemaksujen perintä ja raha-anomusten teko kunnalle olivat tärkeitä tehtäviä. Vuonna 1960 perittiin myös erillistä tievalaistusmaksua, koska tiekunta oli kustantanut joka toisen tolpan tienvalaistuksesta.

Vuoriharjuntie kesällä

Vuonna 1964 myönnettiin Vuoriharjun yhdyskunnalle vesijohto. Vesijohtoveden saaminen sujui paljon nopeammin kuin sähkön saaminen 1950-luvulla.

Vuoriharjuntien virallinen tietöimitus pidettiin 24.5.1963 Jorma Tuuralan tontilla. 1960-luvulla käytiin myös keskusteluja Vuoriharjuntien tiekunnan ja Tillinmäentien tiekuntien yhdistämisestä. Jonkin aikaa oli voimassa tiemaksusopimus Tillinmäen alueelle johtavan yhteisen tieosuuden osalta, mutta yhdistämistä ei kuitenkaan koskaan toteutettu.

Kun asutus laajeni ja lähiympäristöön nousi uusia asutusalueita tuli kaupungin osuus tien kunnossapidossa yhä tärkeämmäksi. 7.5.1980 tiekunta teki siten kaupungin kanssa kunnossapitosopimuksen. Sen mukaan kaupunki vastaa tienpinnan kunnossapidosta, kuten lanauksesta, hiekoituksesta ja lumenaurauksesta ja tiekunta vastaa tierungon kunnosta. Viime vuosina tiekunnan hoitokunta on vain keskittynyt tiekunnan valvontaan ja tieojien kunnossapitoon.

6.2 Tillinmäen tiekunta

50-luvulta lähtien läntisen ja eteläisen Tillinmäen yhteisiä asioita, ennenmuuta tieasioita hoidettiin Tillinmäen Yhdyskunnan toimesta. Yksityisteistä tienhoito ulottui aina Kurttilantielle asti.

60-luvun alussa Yhdyskunnan toimintaa johtivat O. Virvaila (pj), F. Nyström (vpj), sekä jäsenet E. Niemi, A. Pyyskänen, U. Auvo ja M. Simo.

Tiehoitokuntia oli tuolloin Yhdyskunnan piirissä kolme: Tillinmäen-, Tillinmaan- ja Koivutien tiehoitokunnat.

V. 1963 autoilija Unto Auvo teki esityksen yhteisen tiehoitokunnan perustamiseksi. Uuteen tielakiin liittyen ajankohta oli suotuista. Espoon kauppalan tielautakunnan toimitus vahvisti asian lopullisesti ja näin Tillinmäen ja Tillinmaan kesken muodostettiin yhteinen tiekunnan osakkaiden hoitokunta, Tillinmäen yksityistie.

V. 1965 hoitokuntaan yhdistyivät Katajatien ja Koivutien tiekuntien osakkaat. Tällöin tiekuntaan liitettiin myös Leppätie, Pirkontie, Pirttitie, Vuoritie ja Välitie.

60-luvun loppupuolella hoidettavien teiden pituus oli 3620 m. 70-luvulla hoitokunnan jäseniksi (hoitokunta) valittavat valittin tutuksi käyneellä koukospaikalla, Elannon pihamaalla. Tällöin hoitokunnan jäseninä toimivat mm. O. Holmström (pj), E. Pesonen, L. Lehtonen, O. Sarpanen ja H. Suo-Yrjö.

Tiekuntien tehtävät ovat usein sivunneet niitä tehtäväalueita, joita asukasyhdistys hoitaa nykyisin.

Yleisen edun valvontaan on yhtälailla kuulunut se, että hevosesta, moottoripyörästä ja pakettiautosta maksetaan yhtä monta yksikköä kustakin, ja se, että teiden linjaukset ja kunnallistyöt suoritetaan asianmukaisesti.

Tiehoitokunnat ovat antaneet lausuntoja ja toimineet aloitteentekijöinä useissa liikennejärjestelyissä. Tästä on hyvänä esimerkkinä aluenopeusrajoituksen alentaminen 40 km/h:iin.

Alueen tiet ovat pääosin sorapäällysteisiä ja idyllisiä yksityisteitä

Talkoilla rakennettu Tillinmäen urheilukenttä, jolla on pidetty monet juhannus- ja syysjuhlat, sekä leikinomaisia kilpailuja. Nykyään kenttä on kaupungin kunnossapidon piirissä, ja toimii talvisin luistelukenttänä.

7. Urheiluseuratoiminta Tillinmäessä

Tillinmäen asukasluvun kasvaessa 1950-luvun loppupuolella heräsi ajatus urheiluseuran perustamisesta alueelle. Ennen kaikkea haluttiin nuorisolle harrastustoimintaa. Vapaa-ajan viettomahdollisuuksia ei paljon lähialueilla ollut.

Perustava kokous pidettiin Tillinmäessä 27.7.1958. Perustettavan seuran nimeksi valittiin TILLINMÄEN ISKU. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Esko Nyfors, sihteeriksi A. Pyyskänen, rahastonhoitajaksi V. Tunturi sekä muiksi johtokunnan jäseniksi rva Pyyskänen, K. Antinkoski, H. Nieminen ja V. Forsman. Puheenjohtajan apulaiseksi valittiin K. Pyyskänen (12 v.).

Keskusliitoksi valittiin SVUL. Yhdistysrekisteriin seura merkittiin 4.11.1958.

Urheilutoiminta alkoi heti vilkkaana. Yleisurheiluja hiihtokilpailuja pidettiin. Talvikausina harrastettiin myös lentopalloa ja voimistelua. Vuosittaiseksi päätapahtumaksi alkuaikoina muodostui juhannusjuhla, jonka yhteydessä oli erilaisia kilpailuja, mm. Tillinmäen ympärijuoksu. Tämän päivän näkökulmasta katsoen erikoisena urheilumuotona oli mäkihypy, jota harrastettiin nykyisen Kaukalahdenväylän tuntumassa olevassa Korkkoon mäessä.

Näissä merkeissä toiminta jatkui useita vuosia, kunnes silloinen nuoriso alkoi tulla siihen ikään, että muut harrastukset alkoivat kiinnostaa enemmän. Toiminta hiljeni niin, että vuosina 1965-1972 seura oli käytännöllisesti katsoen "pöytälaatikossa". Juhannusjuhlaperinnettä kilpailuineen jatkoi Espoonlahden pienkiinteistöyhdistys.

Vuonna 1973 toiminta hiljalleen alkoi taas elpyä. Ohjelmaan tuli nappulajalkapalloa, naisvoimistelua, pöytätennistä ja lentopalloa. Myös koripallo ja pesäpallo ovat olleet seuran ohjelmassa. Seuran toiminta-alue laajeni erityisesti Latokasken suuntaan. Kansanhiihtojen järjestämisestä ja jokatalvisista hiihtokilpailuista on tullut perinne. Juhannusjuhlien sijasta on alettu järjestää syysjuhlia yhdessä Espoonlahden pienkiinteistöyhdistyksen kanssa. Seuran järjestämästä Latokaski-hölkästä on tullut myös jokakeväinen perinne.

Urheilun suorituspaikoista oli alussa puute. Ensimmäiset yleisurheilukilpailut pidettiin Rajavartios-ton kentällä Martinmäessä. Vuonna 1961 saatiin lupa perustaa pieni kenttä kunnan maalle Tillinmäkeen, hiekkakuopan viereen. Sinne tasoitettiin talkoilla kenttä ja hankittiin välineistöä. Viereiselle

Kisakallio, jolla juhlittiin m.m. Espoon kaupungiksi tuloa uudenvuodenaattona vuonna 1970.

Kisakalliolle rakennettiin lasten leikkipaikka ja pystytettiin lipputanko. Saatiin aikaan myös uimaranta Bastvikiin, Jorvaksentien sillan viereen.

Uuden hyppyrimäen rakentaminen otettiin myös ohjelmaan. Hanke kuitenkin kariutui siihen, että tarvittavaa maa-aluetta ei saatu käyttöön.

Suurin alkuaikojen hanke oli oman urheilutalon saaminen kentän alueelle. Rakennuslupa oli jo saatu, ja talkoilla kerätty rakennustarvikkeita. Urheilutalo jäi kuitenkin toteutumatta ilmeisesti sen vuoksi, että toiminta oli muutoinkin laimenemassa.

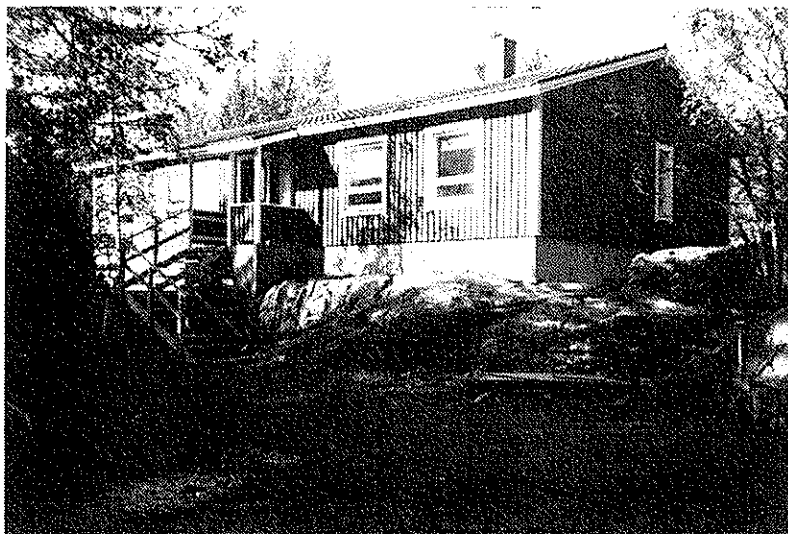
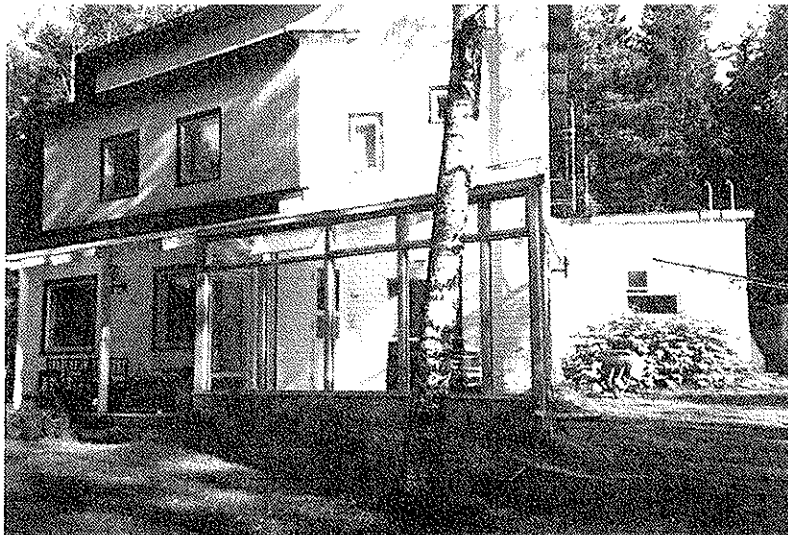
Kenttäasiaa alettiin 1970-luvulla kehittää eteenpäin. Vanhan kentän viereinen hiekkakuoppa oli täytetty ja näin saatiin tilaa kentän laajentamiselle. Tasoitustöitä tehtiin talkoilla ja lähiseudun rakentajat ohjattiin tuomaan täytemaata pengerryksen laajentamiseen. Kaupunki antoi myös jonkin verran rahallista avustusta. Nyt kenttä on kaupungin hoidossa. Talvisin sillä on myös kaupungin hoitama luisutinrata.

Tärkeinä talvikausien harjoittelupaikkoina ovat olleet lähiseudun koulujen voimistelusalit. Toteutuksesta on odottamassa pururata Tillinmäen ja Latokasken väliselle metsäalueelle.

Seuran talous oli alkuaikoina jäsenmaksujen ja juhannusjuhlien tuoton varassa. Viime vuosina on myös kaupungin vuosittainen raha-avustus tullut taloutta tukemaan. Jonkin verran tuloja saadaan syysjuhlien, hölkkäkisojen ja talvitempausten avulla. Espoonlahden pienkiinteistöyhdistyksen ja Latokaski-Seuran kanssa yhteistoiminnassa järjestettävistä juhlista ja tempauksista on tuotto yleensä saatu aina urheiluseuran hyväksi. Seuran jäsenmäärä oli alussa muutamia kymmeniä jäseniä, nykyään se on jonkin verran yli sadan.

Seuran toiminta-alueen laajeneminen Tillinmäen ulkopuolelle synnytti ajatuksia seuran nimen muuttamisesta. Monien vaiheiden jälkeen päädyttiin uuteen nimeen: ESPOONLAHDEN ISKU. Nimenmuutos vahvistettiin yhdistysrekisteriin 11.1.1985.

Asutusta Vuoriharjuntien varrella

8. Pienkiinteistöyhdistyksen perustaminen ja sen toiminta 1966-1986

Toukokuun 4. päivänä 1966 pidettiin Espoon kauppalan Espoonlahden vaikutuspiirin suunnitellun pienkiinteistöyhdistyksen perustava kokous Tuuralan talossa Stensvikin Vuoriharjussa. Läsnä olivat seuraavat henkilöt: Kaarlo Antinkoski, Bruno Haga, Olavi Holmström, Nikolai Rantala, Gunnar Ring, Erik Rönnblad, Hugo Suo-Yrjö, Jorma Tuurala, Pauli Töyrylä ja Bruno Väänänen. Yhdistys merkittiin rekisteriin 2.6.1966 ja hyväksyttiin Suomen Pienkiinteistöliittoon jäseneksi 9.6.1966.

Yhdistyksen ensimmäisessä kokouksessa 30.10.1966 tuli johtokuntaan valituksi seuraavat jäsenet:

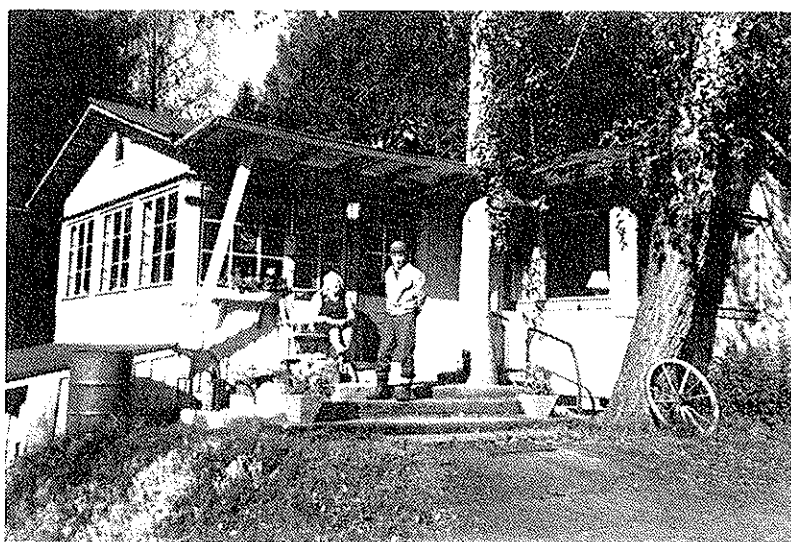
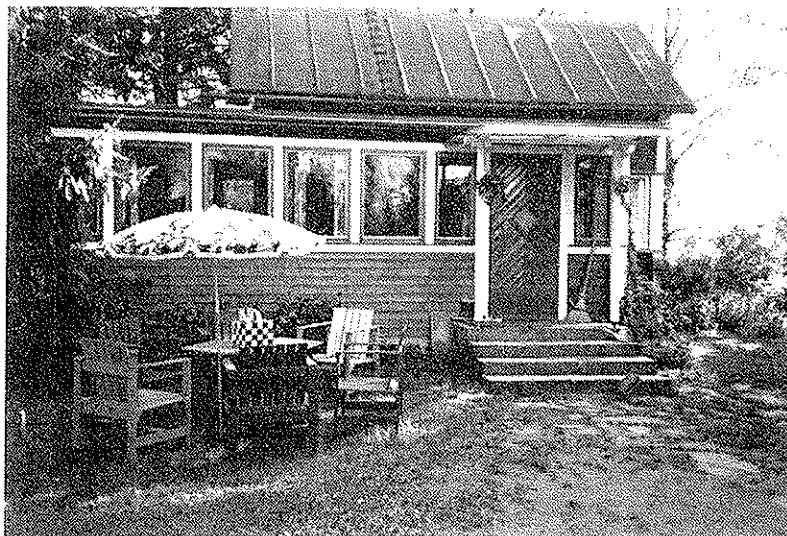
Olavi Holmström	puheenjohtaja
Bruno Haga	sihteeri
Kaarlo Antinkoski	varapuheenjohtaja
Gunnar Ring	rahastonhoitaja
Esko Nyfors	jäsen
Jorma Tuurala	jäsen
Pauli Töyrylä	jäsen
Kalervo Honkala	varajäsen
Erik Rönnblad	varajäsen

Yhdistyksen tarkoituksena on toimia pienkiinteistönomistajien yhdyssiteenä ja valvoa heidän etujaan mm. asuinympäristöä ja kiinteistönomistusta ja -hallintaa koskevissa asioissa.

Yhdistyksen toiminta lähti alusta alkaen hyvin liikkeelle, kiitos jäsenistön aktiivisen osallistumisen. Toimintamuotoja olivat postinkanto jokaisen talon postilaatikkoon, linja-autovuorojen aikataulut, Tilitien päällystäminen, tievalot, jätehuolto, kesävesi, myöhemmin vesi- ja viemäröinti, joka saatettiin loppuunsaoritetuksi koko alueelle vuonna 1980. Teiden hoidolliset toimenpiteet kuuluivat myös yhdistyksen toimenkuvaan.

Ensimmäisenä tehtävänä oli postinkannon järjestäminen jokaiseen taloon. Postia tuotiin silloin Pyyskäsen kaupan vastapäätä olevaan isoon laatikkoon. Laatikkoon laitettiin koko alueen posti ja jokainen kävi hakemassa omansa. Vesi- tai lumisateen sattuessa jouduttiin lehdet ym. posti kuivattelemaan kotona ennen lukemista. Keväisin lumen sulaessa saattoi postia löytyä lumen alta, talvella posti-

Kesähuvilaelämää Tillinmäessä
-vuosien takaista, nykyistä ja katoavaa

kasasta omiaan etsivä huomaamattaan pudotti kirjeitä tai kortteja maahan, voimakkaan tuulen satuessa ne lennähtivät kauemmaksikin, joten joskus jokin kirje tai kortti löytyi vasta puolen vuoden jälkeen.

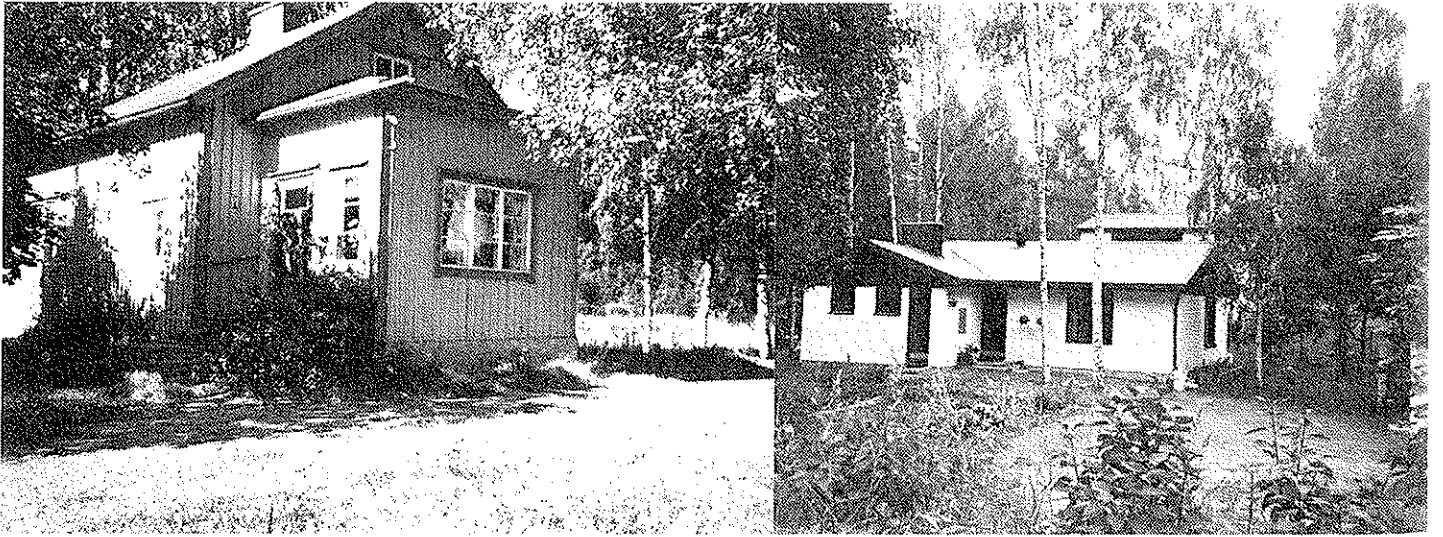
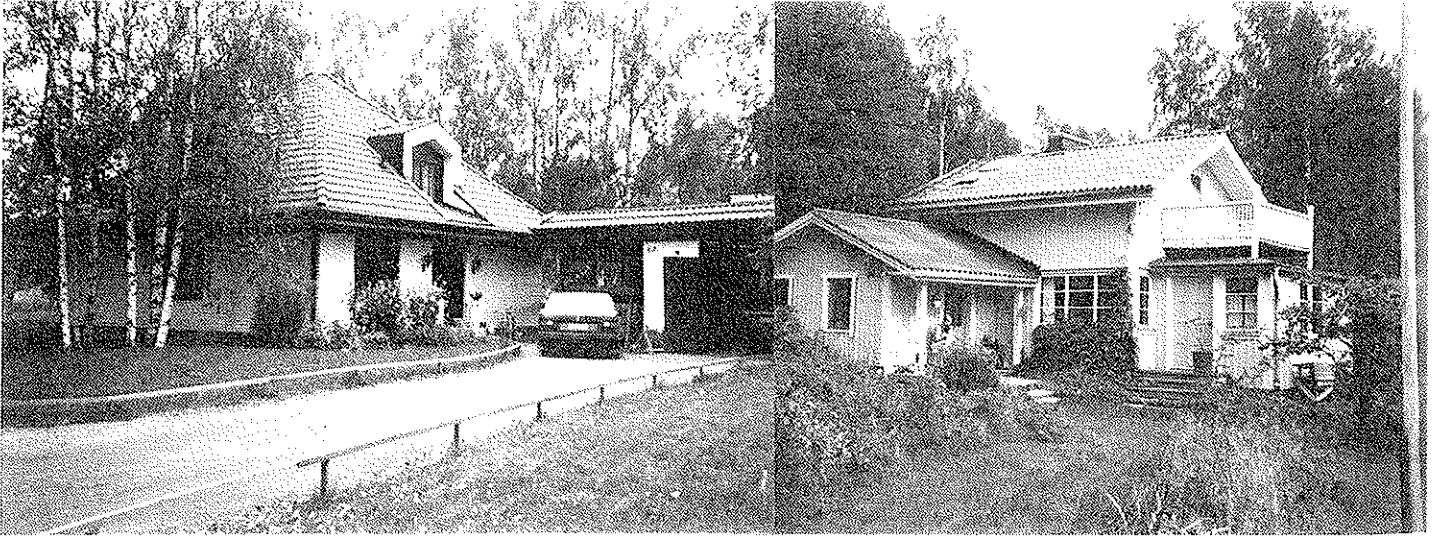
Suurin osa asukkaista kävi Helsingissä työssä ja käyttivät linja-autoja. Tästä syystä anottiin omaa linja-autoliikennettä välille Helsinki-Tillinmäki. Asukkaiden aloitteesta esitettiin liikennöitsijälle aikatauluehdotus. Teitä ei ollut rakennettu raskasta liikennettä varten, joten kelirikon aikana linja-auto kääntöpaikalla joskus vajosi akselia myöten saaveen ja saatiin ylös vasta traktorin avulla.

Lumenauraus ja hiekoitus oli alussa yksityisten autoilijoiden tehtävänä, mutta suurempien pyryjen tai jääkelien aikana eivät yksityiset ehtineet hiekoittaa kaikkia teitä ajoissa, joten linja-autot eivät päässeet ajamaan kääntöpaikalle asti vaan joutuivat kääntymään Tillintien alapuolella.

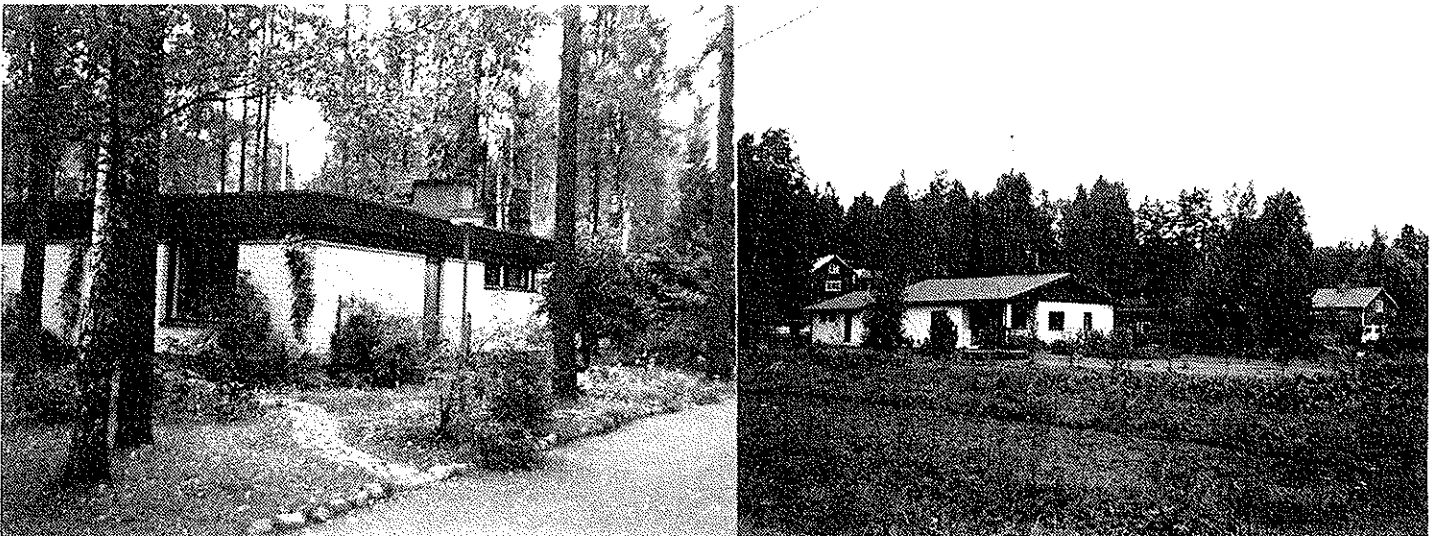
Omakotitalojen lisääntyessä ja siitä aiheutuvista perustuksien kaivauksista, kallionpohjan räjäytyksistä ja ojituksista johtuen pohjavesi laski niin paljon, että matalammista kaivoista loppui kesäisin vesi. Syvempiin kaivoihin ilmaantui öljyläiskiä vedenpinnalle, joka aiheutui kasvavasta moottoriliikenteestä sekä muotiin tulleen öljykaminalämmityksestä ja öljytynnyreiden säilytyksestä pihoissa. Tämän johdosta jätettiin anomus kesäveden saamiseksi Tillinmäen alueelle, joka oli tilapäisratkaisu pulmaan. Muoviletkut vedettiin pintajohtoina ojia pitkin, josta ne haarautuivat tilaajille. Kesäveden jakelu loppui kun alueelle rakennettiin vesi- ja viemäriverkosto, joka saatiin vuoteen 1980 mennessä.

Alue sähköistettiin vuonna 1948 ja vuoden 1960 alussa päätettiin anoa tievalaistus alueelle. Päädyttiin halvempaan ratkaisuun asentamalla joka toiseen pylvääseen hehkulamppuvalaisin. Ratkaisu näytti alusta alkaen huonolta, koska lamput olivat heikkoja ja niitä piti vaihtaa päivittäin. Vuoden 1970 alussa asennettiin neon-valaisimet jokaiseen pylvääseen ja samalla saatiin Nöykkiön koulutie valaistua.

Yhdistys on myös valppaasti seurannut lähiympäristön uusien kaavoitusalueiden suunnitteluja sekä ottanut kantaa omakotialueeseen negatiivisesti vaikuttaneisiin tekijöihin. Parhaillaan on tekeillä asemakaava, johon omakotiyhdistys on esittänyt oman toivomuksensa viheralueen säilyttämisestä sekä rakennusoikeuden pitämisestä ennallaan.

Muoto ja perinne - uutta ja vanhaa

Juhannus- ja syysjuhlat ovat perinteelliset tavat juhlistaa kesän kohokohdat. Näin on myös Tillinmäkeläisten kesken ollut tapana kokoontua Kisakentällä perheineen yhteiseen riehaan. Juhlien järjestelyistä ja ohjelmista ovat vastanneet yhteistyössä Tillinmäen urheiluseura ja pienkiinteistöyhdistys.

Espoon kaupungiksi tuloa juhlittiin järjestämällä ilotulitus Kisakalliolla 31.12.1971 kello 24.00.

Voimakas yhteishenki on aina vallinnut Tillinmäen asukkaiden kesken ja se tulee olemaan paras tae Tillinmäen omakotisyhdyskunnan säilymisestä tulevaisuudessa.

Pienkiinteistöyhdistyksessä oli jäseniä 1970-luvulla n. 70 ja vuonna 1985 143.

Toimintavuosien 1966-86 aikana ovat seuraavat henkilöt kutsuttu kunniajäseniksi:

Kaarlo Antinkoski (1971)
Gunnar Ring (1979)
Olavi Holmström (1981)
Bruno Haga (1984)
Pauli Töyrylä (1986)
Ensi Parkko (1986)

9. Johtokuntien kokoonpanot ja yhdistyksen
jäsenmäärän kehitys 1966-86

Johtokuntien kokoonpanojen muutokset edellä mainitusta ensimmäisestä johtokunnasta lähtien (joka toimi kolme vuotta samassa kokoonpanossa), ovat pöytäkirjamerkintöjen mukaan olleet seuraavat:

- 31.10.1969 valittiin Esko Nyforsin tilalle Ossi Sarpanen ja Kalervo Honkalan tilalle Toivo Karjalainen. Lisäksi laajennettiin johtokuntaa uudella jäsenellä, joka oli Pekka Laakkonen.
- 29.3.1971 myönnettiin Kaarlo Antinkoskelle vapautus varapuheenjohtajan tehtävistä sairauden takia. Tilalle valittiin Ilkka Markkola.
- 31.3.1976 kevätkokouksessa tuli Ilkka Markkolan tilalle Olle Nordqvist.
- 12.11.1978 valittiin yhdistyksen uudeksi sihteeriksi Olle Nordqvist. Samassa kokouksessa Ossi Sarpasen tilalle valittiin Antti Nummisto.
- 7.11.1979 sai yhdistys uuden puheenjohtajan kun perustamisesta lähtien (lähes 14 v) puheenjohtajana toiminut Olavi Holmström muutti pois alueelta. Hänen seuraajakseen valittiin Olle Nordqvist. Samassa kokouksessa valittiin Ensi Parkko uudeksi sihteeriksi ja Jorma Parkko uudeksi jäseneksi. Myös varajäsenet vaihdettiin. Uudet olivat Holger Nieminen ja Rudolf Ekholm.
- 14.10.1980 halusi Olle Nordqvist luopua puheenjohtajuudesta. Seuraajaksi valittiin Ensi Parkko.
- 20.10.1981 valittiin Antti Nummiston tilalle Simo Nuotio ja uudeksi jäseneksi Sara Palmunen.
- 25.10.1982 valittiin Jorma Parkon tilalle Lauri Lehtonen.
- 20.10.1983 valittiin Olle Nordqvistin tilalle Martti Ojala ja uudeksi jäseneksi Kauko Puranen.
- 31.10.1984 luopui Ensi Parkko puheenjohtajuudesta muutettuaan Kauklahdenväylän toiselle puolelle Espoonlahden rannan läheisyyteen. Uudeksi puheenjohtajaksi

valittiin Bjarne Häggman. Samassa kokouksessa valittiin Bruno Hagan tilalle Riitta Sarpanen, Sara Palmusen tilalle Kaija Hietanen ja Martti Ojalan tilalle Jorma Kaipainen.

30.10.1985 perustamisesta lähtien toiminnassa mukana ollut ja hyvin pitkään rahastonhoitajana toiminut Pauli Töyrylä pyysi vapautusta johtokunnan tehtävistä. Lisäksi Jorma Kaipainen oli muuttanut Kirkkonummelle. Uusiksi jäseniksi valittiin Heikki Hamarila ja Holger Nieminen sekä uusiksi varajäseniksi Osmo Nurmela ja Nils Nyholm.

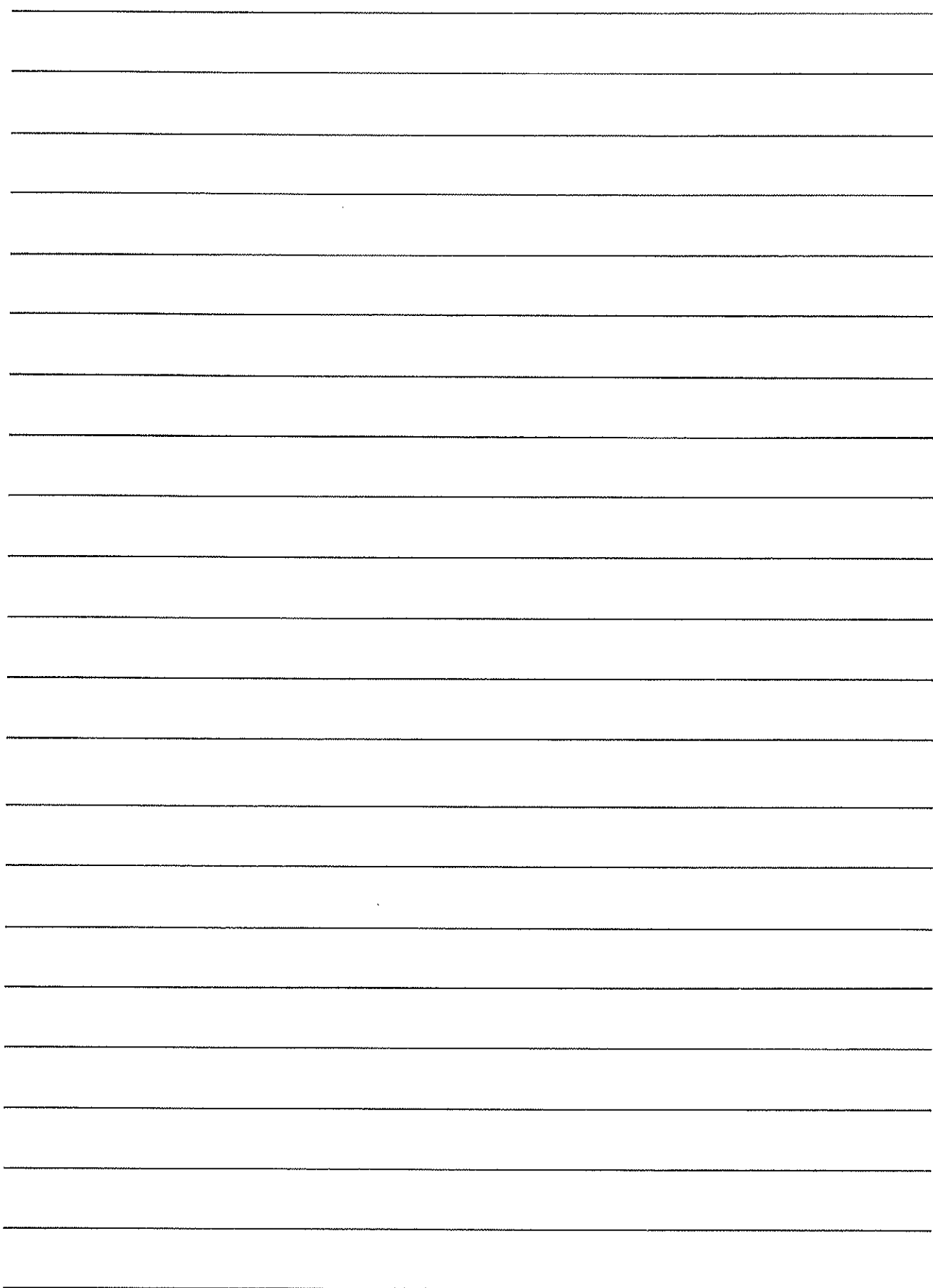
Johtokunnan kokoonpano vuonna 1986 oli näinollen seuraava:

Bjarne Häggman	puheenjohtaja
Jorma Tuurala	varapuheenjohtaja
Simo Nuotio	sihteeri
Heikki Hamarila	jäsen
Kaija Hietanen	jäsen
Holger Nieminen	jäsen
Lauri Lehtonen	jäsen
Kauko Puranen	jäsen
Riitta Sarpanen	jäsen
Osmo Nurmela	varajäsen
Nils Nyholm	varajäsen, rahastonhoitaja

Jäsenmäärän kehitys on ollut seuraavanlainen:

31.12.1966	64 jäsentä
v. 1971	58 "
v. 1976	81 "
v. 1978	75 "
v. 1980	89 "
v. 1981	143 "
v. 1983	141 "
v. 1985	143 "

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]